

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСУВАННЯ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО СІЛЬГОСПВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ

Т.Й. Сус, к.е.н., доцент
Прикарпатський національний
університет ім. В. Стефаника
sus.taras@rambler.ru

На сучасному етапі план дій щодо розвитку екологічного тваринництва та рослинництва в Україні повинен передбачати ряд механізмів та інструментів в рамках пріоритетів аграрної політики. Окреслення існуючих проблем у фінансуванні екологічного сільгоспвиробництва має стати підґрунтям для формування державної концепції підтримки сталого розвитку аграрного сектору та сільських територій, розробки необхідних законодавчих актів для її реалізації, виходячи з поставлених цілей та завдань конкретного етапу розвитку економіки, фінансових можливостей держави, а також у контексті зобов'язань України перед СОТ та реалізації євроінтеграційних прагнень нашої держави.

Розвиток екологічного сільгоспвиробництва та його законодавче забезпечення (прийняття Закону України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції і сировини»), вимагає подальших кроків щодо розробки цілісного механізму фінансового забезпечення даної сфери та надання їй пріоритетного розвитку.

Головна мета фінансової підтримки аграрного сектору в частині екологічного сільгоспвиробництва – збільшення площі екологічно чистих сільськогосподарських угідь, чисельності екологічних сільгоспвиробників та пропозиції екологічно чистих продуктів харчування, розвиток екологічних переробних підприємств та відповідних ринків.

На сьогоднішній день існує декілька суттєвих перешкод у розвитку екологічного сільгоспвиробництва:

1. Низький рівень доходів населення та кризове становище економіки України, необхідність секвестру державного бюджету.

2. Недостатня реклама і, відповідно, необізнаність споживачів відносно переваг та корисності екологічно чистих продуктів харчування.

3. Надконцентрація сільськогосподарських угідь та розвиток агрохолдингів, які віддають перевагу інтенсивним технологіям та мають потужне лоббі в виконавчій владі, фінансові ресурси.

4. Вирощування, попри заборону на законодавчому рівні, ГМО (в першу чергу ріпак, кукурудза та соя) і відсутність дієвого контролю з боку виконавчої влади та громадських організацій.

5. Відсутність високопродуктивної, енергозберігаючої та спеціальної техніки для виконання всіх необхідних операцій в екологічному сільгоспвиробництві.

6. Потреба значних інвестиційних ресурсів для створення інфраструктури екологічного сільгоспвиробництва, включаючи зберігання, глибоку переробку сировини, транспортування та реалізацію.

7. Низький рівень фінансового забезпечення наукових досліджень в сфері розвитку екологічного сільгоспвиробництва.

8. Необхідність розробки ефективного механізму фінансової підтримки екологічного сільгоспвиробництва.

В Україні, джерелами підтримки екологічного сільгоспвиробництва повинні бути кошти, які виділяються на охорону природного навколишнього середовища та кошти на розвиток аграрної сфери, а також штрафи і санкції за порушення законодавства щодо заборони вирощування ГМО культур, зниження родючості ґрунту, використання недозволених хімічних засобів захисту рослин або підробок.

В сучасних умовах, важливим є залучення коштів міжнародних організацій в рамках транскордонного співробітництва в аграрній сфері та сталого розвитку сільських територій. Досі мало

використовується успішний досвід фінансової підтримки екологічних сільгоспвиробників в країнах Європейського союзу [2].

Трьохрівнева система фінансової підтримки дозволить повною мірою враховувати місцеву специфіку та умови діяльності екологічних сільгоспвиробників. Перший рівень – кошти державного бюджету для фінансування витрат на:

- сертифікацію екологічних сільгоспвиробників;
- компенсацію витрат по страхуванню ризиків при вирощуванні екологічно чистої продукції;
- проведення наукових досліджень в сфері екологічного сільгоспвиробництва, переробки та зберігання екологічно чистої продукції;

- пільгове кредитування та лізинг с/г техніки;
- надання дорадчих послуг екологічним сільгоспвиробникам.

Другий рівень – кошти обласного бюджету для фінансування:

- регіональних програм розвитку екологічного сільгоспвиробництва;
- покращення родючості ґрунтів, компенсація витрат на внесення органічних добрив та посів сидератів;
- створення заготівельно-збутової мережі;
- втілення маркетингової стратегії;
- проведення навчань, семінарів, ярмарків.

Третій рівень-кошти бюджетів органів місцевого самоврядування на:

- закупівлю екологічно чистої продукції для закладів харчування в школах, дитячих садках та лікарнях;
- підтримку екологічних сільгоспвиробників, в першу чергу молодих фермерів.

Дефіцит бюджетних коштів не дозволяє в повній мірі забезпечити фінансову підтримку розвитку екологічного сільгоспвиробництва в Україні, але навіть при дефіциті, першочерговими є компенсаційні виплати на сертифікацію екологічних сільгоспвиробників та страхування ризиків при вирощуванні екологічно чистої продукції. Важливим фактором держпідтримки є державні закупівлі екологічно чистої продукції для шкіл, дитячих дошкільних закладів та лікарень.

Фінансова політика в екологічному сільгоспвиробництві повинна здійснюватися шляхом прогнозування, планування, координації діяльності суб'єктів господарювання, стимулювання, бюджетування та фінансового контролю.

Найважливішими показниками ефективності фінансової політики в сфері екологічного сільгоспвиробництва є: динаміка зростання обсягів виробництва; надходження до зведеного бюджету; доходи та якість праці працівників; стан довкілля і збереження агроландшафтів; рівень страхового захисту; обсяги та структура інвестицій; доступність кредитних ресурсів; фінансові результати діяльності; податкові надходження.

Бюджетне фінансування являється важливим інструментом фінансової політики забезпечення пріоритетного розвитку екологічного сільгоспвиробництва. В той же час, затверджені програми розвитку екологічного сільгоспвиробництва в Україні до цих пір немає, відповідно не проводилось бюджетне фінансування сертифікованим сільгоспвиробникам, крім доплат виробникам екологічно чистого коров'ячого молока для виробництва дитячого харчування [3].

Таким чином, в умовах ринкової економіки, проблема підвищення конкурентоспроможності екологічного сільгоспвиробництва за обмеженості фінансових ресурсів, може бути вирішена шляхом розробки, впровадження та диверсифікації джерел фінансування програм сталого агроекологічного сільгоспвиробництва, що дозволить зберегти найцінніше – екологічно чисте життєве середовище для прийдешніх поколінь та забезпечити екологічно чисте харчування для дітей та населення України.

Література

1. Про виробництво і обіг органічної сільгосппродукції та сировини: Закон України від 03.09.2013 № 425-VII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/425-18>.
2. Сус Т. Й. Механізм фінансової підтримки екологічного сільгоспвиробництва в Польщі / Т.Й. Сус // Економіка АПК. – 2013. – №7. – С.120-126.
3. Концепція загальнодержавної програми стабілізації та розвитку вітчизняного виробництва продуктів дитячого харчування на період до 2020 року – [Електронний ресурс]. – Режим доступу www.minagro.gov.ua.